

Toleranță - conviețuire - colaborare

A III-a ediție a **Săptămînii Toleranței** — acest autentic festival al dialogului intercomunitar — organizat de *Centrul Intercultural* la șapte ani de la tragicele (și încă neelucidate) evenimente din martie '90 de la Tîrgu-Mureș, și-a propus obiective similare cu cele din anii precedenți: dialoguri directe constînd din mese rotunde, dezbateri publice și seminarii pe teme de acută actualitate, precum și manifestări cultural-artistice menite să contribuie la apropierea, cunoașterea și înțelegerea *alterității* într-un spațiu multicultural, cum este zona noastră central-europeană.

Născută în 1995, în Anul Internațional al Toleranței declarat de Consiliul European, de unde își trage și numele, obiectivul ei s-a conturat mai ales în replică la acea săptămînă a intoleranței din martie '90 care a aruncat o dureroasă umbră asupra zonei și comunităților noastre de atunci. Mulți au contestat potrivirea termenului de *toleranță* considerîndu-l ori prea puțin, ori avînd o conotație negativă asupra celui tolerat. Unii ar fi preferat noțiunea de *conviețuire*. Unul dintre prestigioșii participanți ai *Forumului*, în schimb, a fost de părere că dacă conviețuirea înseamnă prea puțin, ea putînd fi și bună și rea, iar iubirea este poate prea mult, toleranța ar putea însemna tocmai ceea ce avem nevoie în societatea noastră. Totuși au trecut șapte ani de la acele tragice evenimente, iar societatea noastră a trecut prin transformări importante. Votul din noiembrie '96 o dovedește. Și s-ar putea într-adevăr ca

toleranța să nu mai fie suficientă pentru o societate care se străduiește să prindă trenul Europei mileniului III. Semne bune există.

Numeroasele dezbateri, dintre care se evidențiază *Forumul Intercultural*, bucurîndu-se de însemnele prestigioase ale tradiției, cîștigate într-o perioadă nu tocmai

Deschiderea Săptămînii Toleranței. FODOR Imre, TOKAY György, Smaranda ENACHE, Luminița PETRESCU și CSÍKY Boldizsár la *Forumul Intercultural*

amicală pentru inițiative de acest gen, au abordat subiecte demne de dezbateri „parlamentare”: specificul administrației locale în comunitățile multi-etnice, cauzele profunde ale conflictelor interetnice din perioada post-revoluționară, problema comunicării dintre comunitățile studențești de diferite naționalități sau cea a educației

interculturale în școli. Asupra acestor dezbateri vom reveni cu detalii în paginile acestui număr.

La nivelul „dialogurilor indirecte” au avut loc de asemenea evenimente memorabile care merită ceva mai mult decît o simplă înșirare.

Vernisajul expoziției de artă plastică de la Galeria din Pivniță „*Saschiz - Recviem pentru o comunitate*”, realizată în colaborare cu Academia de Artă din București, a prilejuit nu numai o întîlnire reconfortantă cu creațiile tinerelor talente de la prestigioasa instituție de artă, dar și o rememorare sociologică a cauzelor care au dus la dispariția aproape completă a unei comunități etno-culturale care a marcat profund profilul Transilvaniei: comunitatea sașilor.

(continuare în pagina 6.)

Calendar

Naptár

4-6 martie — *Colocviu* organizat de LPE împreună cu Brandenburgisches Bildungswerk PRO EUROPA e. V. din Germania la Odorheiu Secuiesc, în cadrul programului PHARE-Democracy.

8 martie — *Cursul Problemele tineretului francez* la Colegiul Democrației. Lector: Thomas DAVIN.

19-25 martie — *Săptămîna Toleranței* organizată de Centrul Intercultural al LPE.

19 martie — *Administrația locală în comunități multietnice*, masă rotundă organizată la Reghin în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

19 martie — Expoziția de pictură *Saschiz — Recviem pentru o comunitate*, organizată în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

19-20 martie — *Forum Intercultural*, seminar internațional organizat în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

20 martie — *Seară interculturală de folclor*, organizată în cadrul *Săptămîinii Toleranței*, în colaborare cu Fundația Folk Center.

21 martie — Concursul cu premii *Toleranță — intoleranță*, organizat în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

21 martie — *Prezentarea filmului maghiar „Plutașii”*, în cadrul *Săptămîinii Toleranței*, în colaborare cu Centrul Cultural Ungar.

21-22 martie — Atelierul internațional *Prevenirea violenței împotriva romilor și a discriminării lor în Europa*, organizat la București de Guvernul României, OSCE-ODIHR, Rromani CRISS și PER. Din partea LPE a participat HALLER István.

22 martie — Dezbateră cu public *Cum a fost posibil?*, organizată în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

22 martie — *Prezentarea filmului francez „Ura”*, în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

23 martie — Forumul studentesc *De la monolog la dialog*, organizat în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

23 martie — *Prezentarea filmului francez „Regina Margot”*, în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

24 martie — *Lansarea volumelor „România și minoritățile” și „Altera nr. 5”*, în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

25 martie — *Concert extraordinar* al pianistului Valentin GHEORGHIU și al Cvartetului BARTHA, organizat în cadrul *Săptămîinii Toleranței*.

4-7 aprilie — Seminar internațional *Administrația publică locală în comunități multietnice*, organizat de LPE și Minority Rights Group la Sinaia.

5-12 aprilie — Întrunirea *Comitetului de Coordonare CIVITAS* în SUA. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE.

8 aprilie — *Vizita* dlor Markus MECKEL și Martin WEISS din partea fracțiunii social-democratice a Bundestagului German. Discuțiile au fost purtate de CSÍKY Boldizsár, SZOKOLY Elek și Valentina LUCIAN.

9 aprilie — *Lansarea Clubului Prietenilor Cărtii „Bolyai-Gauss”*. Din partea LPE a participat SZOKOLY Elek.

15 aprilie — Întîlnirea *Comisiei speciale constituite pentru tratarea problemelor romilor din Tirgu-Mureș* la Primărie. Din partea LPE a participat HALLER István.

16-17 aprilie — Seminarul *Imaginea publică a ONG — între succese și realitate*, organizat de Revista „22” și Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile la București. Din partea LPE a participat Mihaela IGNAT.

19 aprilie — *Prezentarea cazurilor de încălcare a drepturilor omului — curs* la Colegiul Democrației. Lector: Manuela ȘTEFĂNESCU (APADOR-CH)

19 aprilie — *Atelierul Respectarea drepturilor omului în penitenciarul Tirgu-Mureș*, organizat de Biroul pentru Drepturile Omului în cadrul unui program PHARE. Invitată: Manuela ȘTEFĂNESCU (APADOR-CH)

20-24 aprilie — *Stagiul de pregătire* al studenților Colegiului Democrației la instituțiile guvernamentale și de stat la București.

26 aprilie — Deschiderea *Expoziției retrospective MARX József*, Organizată de Foto Club Mureș. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Smaranda ENACHE.

30 aprilie — *Recepție* la Ambasada Olandei cu ocazia zilei naționale a acesteia. Din partea LPE a participat copreședinta Smaranda ENACHE.

mărcius 4-6 — *Kollokvium*, melyet a PEL és a németországi Brandenburgisches Bildungswerk PRO EUROPA e. V. szervezett Székelyudvarhelyen a PHARE-Democracy program keretében.

mărcius 8 — *A francia fiatalság gondjai* — előadás a Demokrácia Kollégiuma keretében. Előadó: Thomas DAVIN.

mărcius 19-25 — *Tolerancia Hete*, a PEL Interkulturális Központjának szervezésében.

mărcius 19 — *Önkormányzat a többnemzetiségű közösségekben*, szászrégényi kerekasztal a *Tolerancia Hete* keretében.

mărcius 19 — *Szászkézd — Rekviem egy közösségért*, a *Tolerancia Hete* keretében rendezett képkiallítás.

mărcius 19-20 — *Interkulturális Fórum*, a *Tolerancia Hete* keretében rendezett nemzetközi szeminárium.

mărcius 20 — *A Tolerancia Hete* keretében, a Folk Center Alapítvánnyal közösen megrendezett interkulturális *Táncház*.

mărcius 21 — *Tolerancia — intolerancia*, ki-mit tud verseny a *Tolerancia Hete* keretében.

mărcius 21 martie — „*Tutajosok*”, a *Tolerancia Hete* keretében, a Magyar Kulturális Központtal közösen megrendezett filmest.

mărcius 21-22 — *A romaellenes erőszak és a diszkrimináció megszüntetése Európában*, nemzetközi műhely a Román Kormány, EBET-ODIHR, Rromani CRISS és PER szervezésében. A PEL-t HALLER István képviselte.

mărcius 22 — *Hogyan történhetett?*, a *Tolerancia Hete* keretében rendezett nyilvános vitafórum.

mărcius 22 — „*A gyűlölet*”, a *Tolerancia Hete* keretében bemutatott francia film.

mărcius 23 — *A monológtól a párbeszédig*, a *Tolerancia Hete* keretében rendezett diákfórum.

mărcius 23 — „*Margot királynő*”, a *Tolerancia Hete* keretében bemutatott francia film.

mărcius 24 — Könyvbemutató: „*România și minoritățile*” és az „*Altera 5*” bemutatása a *Tolerancia Hete* keretében.

mărcius 25 — *Rendkívüli hangverseny* Valentin GHEORGHIU zongoraművész és a Bartha Kvartett előadásában, a *Tolerancia Hete* keretében.

április 4-7 — *Helyi önkormányzatok a többetnikumú közösségekben*, a PEL és a Minority Rights Group által Sinaian szervezett nemzetközi szeminárium.

április 5-12 — A *CIVITAS Egyeztető Bizottságának* az Egyesült Államokban szervezett találkozója. A PEL-t Smaranda ENACHE képviselte.

április 8 — Markus MECKEL és Martin WEISS urak látogatása, a Német Bundestag szociál-demokrata frakciójának képviselőitében. Beszélgetést folytattak CSÍKY Boldizsárral, SZOKOLY Elekkel és Valentina LUCIANnal.

április 9 — A „*Bolyai-Gauss*” könyvbarátok klubjának megnyitója. A PEL-t SZOKOLY Elek képviselte.

április 15 — A *Marosvásárhelyi romák gondjainak kezelésére létrehozott különleges bizottság* ülése a Polgármesteri Hivatalban. A PEL-t HALLER István képviselte.

április 16-17 — *Az NGO-k megítélése a köztudatban alkotott kép — siker és valóság között*, a „22” folyóirat és a FDSC által Bukarestben szervezett szeminárium. A PEL-t Mihaela IGNAT képviselte.

április 19 — *Az emberi jogok elleni kihágások bemutatása* — Manuela ȘTEFĂNESCU (APADOR-CH) által tartott előadás a Demokrácia Kollégiuma számára.

április 19 — *Az emberi jogok betartása Marosvásárhely börtönében*, az Emberjogi Iroda által, PHARE program keretében szervezett műhelytevékenység. Meghívott: Manuela ȘTEFĂNESCU (APADOR-CH).

április 20-24 — A Demokrácia Kollégiuma diákjainak bukaresti kormányzati és állam intézményeknél folytatott *felkészítője*.

április 26 — A Maros Fotoklub által rendezett *MARX József életműkiállítás* megnyitója. Smaranda ENACHE tartott megnyitóbeszédet.

április 30 — *Fogadás* Hollandia Nagykövetségénél, az ország nemzeti ünnepének alkalmából. A PEL-t Smaranda ENACHE társelnök képviselte.

Politia — Practici (anti)democratice?

În perioada de început a anului 1997, numeroase organizații neguvernamentale din Tg. Mureș au fost vizitate de lucrători ai poliției locale, apoi li s-au cerut în scris date și detalii privind dotarea și partenerii, preferându-se interesul unei colaborări. În lipsa oricărei baze legale a unei astfel de ingerințe, Liga Pro Europa a reacționat prompt la gestul poliției locale, adresându-se, împreună cu Comitetul Helsinki Român, Ministerului de Interne. Publicăm comunicatul și răspunsul Ministerului, care demonstrează că, cel puțin la nivel superior, această instituție face eforturi de a se insera în coordonatele statului de drept.

Comunicat

În urmă cu câteva zile, pe adresa Ligii Pro Europa s-a primit o adresă din partea Poliției municipiului Tîrgu-Mureș prin care, invocându-se dorința de „a demasca activitățile ilicite ale unor organizații”, se cerea, printre altele, punerea la dispoziție a datelor ce țin de organizarea și funcționarea Ligii:

- adresa, numărul de telefon și profesia persoanelor din consiliul de conducere;
- aspecte privind dotarea organizației (aparatură electronică, birotică, autovehicule);
- descrierea spațiului de desfășurare a activităților;
- lista sponsorilor asociației;
- organizațiile neguvernamentale, din țară și din străinătate cu care a avut legături;
- principalele activități.

APADOR—Comitetul Helsinki și Liga Pro Europa protestează împotriva comportamentului Poliției din Tîrgu-Mureș, materializat în această inițiativă, cu întrebări care seamănă foarte mult cu celea pe care numai poliția unui stat totalitar și-ar permite să le adreseze.

Dreptul la asociere este un drept fundamental, prevăzut în art. 37 din Constituția României, iar organizarea și funcționarea persoanelor juridice de drept privat este reglementată de Legea nr. 21/1924. Această lege nu prevede vreun drept de control al poliției asupra structurilor asociative.

Inițiativa Poliției din Tîrgu-Mureș este în totală contradicție cu Constituția care guvernează societatea românească, dovedind o periculoasă incapacitate de adaptare a unor polițiști la spiritul epocii în care trăim.

Cele două asociații cer încetarea imediată a unor practici care contravin principiilor democrației și ale statului de drept.

16 aprilie 1997

Consiliul de conducere
APADOR—Comitetul Helsinki
Comitetul de coordonare
Liga Pro Europa

MINISTERUL DE INTERNE
Inspectoratul General al Poliției
Comitetul pentru Drepturile Omului și Dreptul Umanitar
nr. 52.571 din 05.05.1997

Către Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România — Comitetul Helsinki

La adresele dumneavoastră cu numerele 38–39/1997, vă comunicăm următoarele:

În perioada 1990–1996 în România au fost înființate numeroase organizații neguvernamentale, avînd ca principal obiect declarat în statutele de organizare și funcționare activități de ocrotirea, instruirea, îngrijirea, tratamentul medical și plasamentul minorilor.

Unele dintre acestea nu și-au respectat obligațiile și misiunile asumate prin statute, încălcîndu-le sau depășindu-le prevederile, iar în alte cazuri — sub egida unor astfel de organizații —, persoane de rea credință au acționat în interes propriu, săvîrșind abateri de la dispozițiile legale, inclusiv fapte cu caracter penal.

Conform atribuțiilor sale, conferite prin lege, Poliția Română trebuie să prevină și să combată încălcarea — sub orice formă — a normelor legale, inclusiv în cazuri de genul celor menționate mai sus.

Pe de altă parte, avînd în vedere ascendența criminalității în rîndurile minorilor și tinerilor — fenomen îngrijorător, relevat de datele statistice făcute publice în raportul de activitate al Poliției Române pe anul 1996 — instituția noastră și-a propus, pentru perioada următoare, un amplu plan de măsuri în vederea combaterii acestei situații, cît și în scopul de a ocroti și sprijini integrarea socială a categoriilor de minori și tineri defavorizați.

Aceste măsuri presupun, între altele, colaborarea cu diverse instituții ale statului, precum și cu reprezentanții societății civile, inclusiv cu organizațiile neguvernamentale care au un asemenea obiect de activitate.

Este și ideea în care a acționat ofițerul de la Poliția municipiului Tîrgu-Mureș, care s-a adresat, solicitînd o serie de date, Ligii „Pro Europa”, adresa formulată de el făcînd obiectul sesizărilor dvs.

Deși a acționat de bună credință — ceea ce rezultă și din preambulul adresei în discuție, ofițerul respectiv, datorită experienței sale reduse și unei vădite lipse de tact, a conceput într-o manieră necorespunzătoare textul solicitării, creînd impresia unei acțiuni de verificare a Ligii, ceea ce ar fi reprezentat, într-adevăr, o imixtiune nejustificată a organelor de poliție în activitatea acesteia.

De altfel, pentru inițierea colaborării între poliția locală și Liga „Pro Europa” s-ar fi putut acționa, mai facil și mai eficient, prin realizarea unui contact direct, așa cum, se procedează, de regulă, la nivelul Inspectoratului General al Poliției și tuturor formațiunilor din subordine.

Vă informăm că, apreciînd ca necorespunzător modul în care ofițerul de la Poliția municipiului Tîrgu-Mureș s-a adresat Ligii Pro Europa, acesta a fost sancționat cu „mustrare scrisă”. Aceeași sancțiune a fost aplicată și comandanților direcții ai acestuia, respectiv șeful Biroului Poliției Criminale și șeful Serviciului Poliției Judiciare — care au exercitat superficial controlul asupra activității ofițerului, semnînd cu ușurință, fără o verificare temeinică, documentul în discuție.

Vă mai informăm că, pentru a preîntîmpina asemenea neajunsuri pe viitor, cazul semnalat de dvs. a fost prelucrat cu întregul efectiv al Poliției municipiului Tîrgu-Mureș, precum și cu șefii celorlalte formațiuni municipale, orașenești și comunale din cadrul Inspectoratului de Poliție al Județului Mureș.

De asemenea, acest caz va face obiectul unei dezbateri speciale în cadrul programului anual de pregătire pe linia drepturilor omului, coordonat de Comitetul nostru.

Adjunct al
Inspectoratului General al Poliției,
președintele Comitetului pentru
Drepturile Omului și Dreptul Umanitar
General de brigadă
Ovidius PAUN

Colegiul Democrației la București

Colegiul Democrației la a treia ediție. Am putea spune deja o tradiție. O dimineață încă rece de primăvară și 22 de colegiști zgribuliți și curioși. De ce? Sînt la începutul stagiului de pregătire de trei zile, ce are ca punct de start și finish Bucureștiul, orașul-gazdă al tuturor instituțiilor de bază ale statului. Modul lor de funcționare, istoricul și perspectivele, le cunoaștem teoretic. Era însă rîndul practicii să intre în scenă. Drumul spre capitală e presărat între altele, cu o vizită la castelul Peleş, această bijuterie pe care turismul românesc continuă să o neglijeze. Prin iz de istorie amestecat cu prezent, ajungem în fine la București.

E firesc să dăm binețe colegilor de breaslă, așa că ne oprim pentru început la Centrul de Informare și Documentare al Consiliului Europei, unde sîntem primiți, așa cum ne așteptam, ca acasă. Nu poți însă să te simți deal casei atunci cînd faci o vizită la Senatul României; și acesta a fost următorul obiectiv al aceleiași zile de luni, 21 aprilie.

Programul zilei următoare ne regăsește la Camera Deputaților, în impozantă și afît de mediatizată Casă a Poporului, pe ale cărei coridoare i-am întîlnit, întîmplător sau nu, și pe reprezentanții mureșeni în Parlament. Dar sarea și piperul acestei incursiuni au fost adăugate în timpul unei dezbateri pe tema preconizatei reforme a învățămîntului românesc, între cîțiva membri ai Comisiei pentru Învățămînt și membrii Colegiului Democrației.

Studentii CD-ului împreună cu președintele României, dl. Emil CONSTANTINESCU

Și în cele din urmă, punctul culminant, primirea la Palatul Cotroceni de către Președintele Emil CONSTANTINESCU. O discuție prelungită, am bănuit noi, peste timpul pe care președintele ni-l alocase, și evident, ceva mai temperată dar la fel de deschisă. Senzația între colegiști a fost aceea a unui curs universitar pe teme diverse, în fața unui profesor pe cît de titrat în ale pedagogiei, pe afît de priceput în ale politicii. Un curs despre prezent.

Împreună cu „îngerii noștri păzitori”, KOVÁCS Gyöngyvér și Mircea SUHĂREANU, cărăm după noi pe drumul de întoarcere, toate aceste impresii proaspete. Așa

cum îi stă bine călătorului, cu drumul, dar și cu cîntecul, în autocar, printre bagaje, afișe și un apus de soare, se leagă acordurile cîntecelor în limba română, maghiară, germană, engleză sau franceză. Și tare mi-ar fi plăcut atunci, să-i fi invitat pe domnii politicieni specializați în a perora despre „tensiunile interetnice”, să cînte și ei cu noi o strofă din „Așa-i românul” și alta din „Az a szép”.

Nici nu ne-am debarcat bine la Tîrgu-Mureș și ne gîndim deja la la următoarea destinație — Budapesta, unde Colegiul Democrației e așteptat în cursul lunii mai.

(A.M.)

A Demokrácia Kollégiuma

Hogy mi a politika? — erre a kérdésre kaptam választ háromnapos fővárosi látogatásunk során, melyet a PRO EUROPA Liga szervezett immár harmadszorra a Demokrácia Kollégiuma számára.

A KOVÁCS Gyöngyvér és Mircea SUHĂREANU által előre összeállított programunk első főbb megállója a Szenátus épülete volt: igazoltatások, fényképezőgépek elvevése és egy kis csoda segítségével már bent is voltunk a hosszú folyosón, ahonnan egy kis terepszemle után a fogadóterembe irányítottak. Petre ROMAN jogi szóvivői fogadtak, akiktől többek közt megtudtuk, hogy a választások óta már több mint nyolcvan különböző törvénytervezetet fogadtak el, és hogy az információhiány megszüntetéséért a szenátusnak külön Dokumentációs és Információs Központja van, természetesen Internet hálózattal. George PRUTEANU szenátor inkább az ország

képét félti, hiszen azt, „nem a szónoklatok által lehet megszépíteni”. Ezen kis szenátusi bevezetés után kis izelítő következett egy ülésről, ahol olyan volt a hangulat, mintha a honatyákat találomra az utcáról gyűjtötték volna be és öltönybe öltöztetve oda tették volna őket egyáltalán nem érdeklő szövegeket hallgatni...

A Parlament — a Nép Háza — csak annyiban különbözött a Szenátusétól, hogy szebb és nagyobb. És meg többen fogadtak: különböző parlamenti csoportok képviselői, akik munkájuk ismertetése során bevezettek a parlamentáris élet „ügyes-bajos dolgaiba” — Parlament struktúrája, bizottságok, csoportok, parlamenterek feladatai — sőt, még a kullisszák mögé id bekukkanthattunk. Vannak alkalmazottak, akiknek az a feladata, hogy az előtérben lézengő és a büfé környékén traccsoló parlamentereket betesékeljék a székek közé, hisz ahhoz, hogy

jogerős legyen egy szavazás, meg kell lennie a kvorumnak.

A Cotroceni Palota egészen más jellegű mutatott: mindenki kedves, közvetlen és fiatal (35 éven aluliak); minden szép és jó. A ház ura is egyenlő partnerként kezelte, örömet fejezte ki, hogy egyre több fiatal vonz a politika, és hogy az emberek kezdenek nyíltan beszélni problémáikról — hisz végül is ez jelenti az igazi demokráciát — mondta ő, az **államelnök**. A kérdésre, hogy mi a véleménye az önálló Bolyai Egyetem újraindításáról, rövident ezt válaszolta: kell is, de mégsem. Mint a politika: jó is és ugyanakkor rossz is — ezt főleg a kormánynál dolgozók „vallják”, hiszen még annyira új az igazi demokrácia iskolája, hogy csak nagyon sok munka és erőfeszítés árán lehet majd felsorakozni az európai normák mögé.

Hogy mi a politika? Talán egyfajta életmód.

(T. Zs.)

CIVITAS

Întrunit în sesiune de lucru extinsă la sediul American Federation of Teachers din Washington, Comitetul Internațional de Coor-donare al CIVITAS — organizație civică globală inițiată de USIA în colaborare cu Consiliul Europei — a avut o agendă intensă, dublată de importante contacte. S-a adoptat forma finală a statutului, s-au reconfirmat membrii comitetului (între ei și semnatară acestor rînduri), s-a ales președintele — David DORN, trezo-rierul —

Karlheinz DÜRR și s-a desemnat directorul executiv HIDVÉGI Balázs. Biroul CIVITAS va începe să funcționeze din iunie la Strasbourg. Contactele participanților la întrunire au inclus o întâlnire cu Federico MAYOR, secretar general al UNESCO, Joseph DUFFEY, directorul USIA, George SOROS, cunoscutul promotor al societății deschise, James WOLFENSOHN, preșe-dintele World Bank. Personal, am avut contacte cu NED (Paul McCARTHY și Nadia DUKE). În a doua parte a vizitei din SUA am făcut parte din grupul care a vizitat dinamicul

oraș Atlanta, capitala Statului Georgia unde am participat la întâlniri la Centrul Carter, Emory University, Centrul Martin Luther King, Georgia Partnership in Excellence in Education, Georgia Department of Education și ne-am minunat într-un lunch time de clădirile CNN, Coca-Cola.

S-a decis impulsivarea în continuare a implicării CIVITAS în educația civică la nivel mondial, urmînd ca următoarea întrunire să aibă loc la Pretoria, Africa de Sud. Participarea mea a fost posibilă grație sprijinului USIS București, coordonat de Rodica RADU. (S.E.)

Filiala Satu Mare

„Oglinzile Democrației” la a doua ediție

A învăța să trăim în stil european, asemenea unei mari familii, în care toți sîntem egali, deși toți sîntem diferiți; A respecta personalitatea și specificitatea fiecăruia, creînd în același timp posibilitatea afirmării individuale în context general; A lupta împotriva prejudecăților de orice fel — iată cîteva din coordonatele care susțin programul educativ „Oglinzile Democrației — forum pentru promovarea relațiilor interetnice” desfășurat de filiala Satu Mare a Ligii Pro Europa și finanțat de Uniunea Europeană în cadrul programului PHARE pentru democrație. Programul se derulează pe o perioadă de 9 luni (februarie-octombrie a.c.), pe un grup țintă de 36 de copii de diferite etnii, cu vârste cuprinse între 11-13 ani. Este, de fapt, un program aflat la a doua ediție, prima — desfășurată anul trecut, cu un grup de adolescenți — fiind încheiată cu rezultate ce au îndreptățit actuala reeditare.

În primele patru luni de la declanșarea programului s-au desfășurat 8 întâlniri ale grupului multi-etnic, în cadrul cărora au avut loc lecții de educație civică, urmate de aplicații practice, audii muzicale, concursuri. Lecțiile s-au desfășurat bilunar și au cuprins probleme referitoare la: structura și specificul minorităților naționale din România, prejudecăți legate de apartenența etnică, sex, vîrstă, obiceiuri, cauze care duc la formarea prejudecăților; specificul cultural al diferitelor minorități prezentat în contextul civilizației europene etc. Aplicațiile practice au constat în inversări de roluri, chestionare al căror răspuns s-a discutat în grup, toate acestea completate de audii muzicale și concursuri tematice. Tot în această perioadă s-a organizat seminarul cu tema: „Specificul cultural al minorităților din România”, desfășurat la sediul Filialei, în data de 5 aprilie. Au participat membrii grupului multi-etnic, părinți, profesori. Expunerile au fost susținute de profesorii Adriana SAS (Liceul Reformat Kölcsey) și Alexandru ZOTTA (Casa Corpului Didactic). (D.B.)

Proiecte

PRO EUROPA legătură între România și Germania

În perioada 4-6 martie a avut loc la Odorheiu-Secuiesc, în Salonul Alb al Hotelului Tîrnava, un colocv din cadrul programului PHARE-Democracy derulat de Liga PRO EUROPA, împreună cu Brandenburgisches Bildungswerk PRO EUROPA e. V. din Germania, cu această ocazie avînd drept temă rolul și responsabilitățile mass-mediei într-o societate pluralistă.

Din partea germană au participat d-nii Berndt AISCHMANN, jurnalist, fost purtător de cuvînt al guvernului landului Brandenburg în relațiile cu presa, Horst GUST, jurnalist, și Rainer BORCHARDT, responsabilul de proiect al partenerului german. Din partea română au participat reprezentanți ai mediilor locale cît și

din Tîrgu-Mureș, reprezentanți ai autorităților locale, profesori și intelectuali din localitate.

În ziua de 5 martie, oaspeții s-au deplasat la Corund, unde, după discuții la primărie cu autoritățile locale, au vizitat atelierile meșteșugărești specifice precum și magazinele de desfacere ale acestora, arătîndu-se deosebit de interesați în stabilirea de relații directe și lansînd chiar o invitație de participare la tîrgul tradițional de Crăciun de la Frankfurt am Oder.

Discuțiile interesante și animate au relevat paralelisme, dar și contradicții în dezvoltarea mediilor de informare în perioada de tranziție din cele două țări, constituind un real schimb de experiență. (M. B.)

Imaginea publică a ONG-urilor

În perioada 16-17 aprilie a.c. la sediul GDS, București, a avut loc seminarul „Imaginea publică a ONG — între succese și realitate”, seminar organizat de către Revista „22” și Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

În prima zi, temele dezbătute au fost pe marginea parteneriatului ONG — guvern, ONG — alte instituții, rolul și activitatea sectorului neguvernamental, profesionalizarea comunicării ONG cu mass-media, importanța unui bun serviciu de relații publice. Referenții au fost dl. Mihai HANAGIC (din partea Guvernului) Nae CONSTANTINESCU, Luminița PETRESCU (Președinție), Gabriel Andreescu (APADOR-CH), Ștefan CONSTANTINESCU (FDSC), Dan OPRESCU (Fundația SOROS), Cristina COMAN (Facultatea de jurnalism și științele comunicării).

În cea de a doua zi a avut loc un training susținut de Cătălina STAN de la BDR Communication Group și Ioana IERONIM de la Fundația SOROS, care a avut drept scop prezentarea modalității optime de a crea un eveniment. S-a făcut o trecere în revistă a tuturor etapelor necesare pentru obținerea unui rezultat cît mai bun, afit din punctul de vedere al organizatorilor, cît și a participanților la eveniment.

Referitor la relația mass media — ONG, au intervenit Romulus MAIER (România Liberă), Constantin PAVEL (Adevărul), Georgiana CAPUERTE (Libertatea), Radu BÎLBÎIE (Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării), Rosemarie HAINEȘ (TVR Internațional). Majoritatea referenților au fost de părere că în ceea ce privește această relație, fiecare dintre părți are de perfecționat comunicarea și deschiderea către celălalt, care doar prin sinceritate și respect se poate realiza, în urma legăturilor reale, stabile și reciproc avantajoase.

Un alt punct de interes a reprezentat crearea și susținerea imaginii publice a ONG la un standard cît mai bun. (M.I.)

Toleranță - conviețuire - colaborare

(continuare din pagina 1.)

Faptul că tinerii studenți, conduși de profesorul Mircea DUMITRESCU și sprijiniți de Fundația Memoria, au găsit de cuviință să treacă și dincolo de lumea mirifică a liniilor și culorilor, și să prindă pe peliculă (banda video) și mărturiile supraviețuitorilor sași ai comunei Saschiz despre deportările de după război, vine să întregescă tabloul suferințelor umane din cursul acestui secol, de care e bine să ne aducem aminte pentru a nu le repeta. Alocuțiunea dnei Hannelore BAIER, redactor la Allgemeine Deutsche Zeitung, a întregit manifestarea tocmai cu această dimensiune, care mai cuprinsese și vizionarea casetei video realizată de studenți despre o comunitate pe cale de dispariție.

Seara interculturală de folclor - Táncház - de la Sala Mică a Teatrului Național, în colaborare cu Fundația Folk Center, a prilejuit o nouă premieră în domeniu, dacă ne gândim că poate pentru prima dată a avut loc un program de cântece și jocuri populare românești și maghiare din zone de interferență culturală ale Transilvaniei care a oferit nu numai un spectacol inedit, dar, datorită contribuției domnilor TAKÁCS Zoltán și Vasile CONȚIU, și a artiștilor amatori

și profesioniști care au colaborat, și o lecție de interculturalitate transilvană, menită să mai dilueze puțin aroganța „unicității” noastre pe pământul străbun și să afirme valorile culturale comune.

Lansările de carte de la Librăria „Romulus Guga” ale *Editurii PROEUROPA*, cuprinzând volumul de documente semnate de statul român referitoare la minorități, din 1918 pînă astăzi, intitulat „România și minoritățile” precum și numărul 5 al revistei *ALTERA*, de acum prestigioasă publicație dedicată interculturalității, au completat în mod fericit paleta multicoloră a evenimentelor acestei săptămîni. Prezentările oferite de editorii și redactorii acestor publicații, domnii SPIELMANN-SEBESTYÉN Mihály, HALLER István și SZOKOLY Elek au fost urmărite de un public interesat.

Concertul extraordinar al marelui pianist *Valentin GHEORGHIU* și a *Cvartetului BARTHA* din Tîrgu-Mureș, a continuat tradiția instaurată de Centrul Intercultural cu ani în urmă, prin invitarea unor mari artiști români și maghiari care să concerteze împreună cu artiști tineri, discipoli, subliniind rolul muzicii și al artei în general, de a crea punți de comunicare peste diferențe.

După succesul *premierelor cinematografice* din anii trecuți, nu puteam să nu repetăm aceste experiențe atît de apreciate mai ales de tineri și la această ediție, proiectînd celebrul film *Plutașii* a regizoarei ELEK Judit, un film școală împotriva antisemitismului, filmul bucurîndu-se de prezentarea făcută de reputații critici Zeno FODOR și SPIELMANN-SEBESTYÉN Mihály. Ca și anul trecut, datorăm mulțumirile noastre Centrului Cultural Ungar din București și directorului acestuia, dlui JÁRAI István, pentru ajutorul oferit în obținerea valoroasei producții cinematografice. Au mai fost prezentate, în colaborare cu tinerii de la asociația LIENS, două filme interesante, încărcate de mesaje semnificative despre iraționalitate și intoleranță, și anume, producțiile franceze *La haine (Ura)* și *Regina Margot*.

Dacă mai adăugăm la toate acestea și acel *concurs cine-știe-cîștigă* de mare succes, intitulat *Toleranță-intoleranță*, la care au participat echipele celor mai importante licee din oraș sau *masa rotundă* despre aceeași temă realizată în direct la *Studioiul TV Antena 1*, cu participarea unor personalități din Consiliul Ligii, credem că nu am exagerat deloc numind Săptămîna Toleranței un autentic festival al dialogului.

(Sz.E.)

Elevii Liceului de Artă în vizită la expoziția Saschiz — Recviem pentru o comunitate

Cum a fost posibil?

Cum a fost posibil? — dezbateră moderată de Marius TABACU.
În panel Smaranda ENACHE, DOMOKOS Géza și Mircea SUHĂREANU

Lipsa unei autentice disponibilități pentru dialog, precipitarea rezolvării prompte a unor probleme acceptate în principiu la acea dată, de către ambele părți „aflate în litigiu” cum ar fi, spre pildă, problema separării școlilor, au fost premise generatoare de conflict acceptate de majoritatea vorbitorilor. KINCSES Előd a reamintit rolul UM 0215 în transportarea țăranilor de pe Valea Gurghiului la Tîrgu-Mureș și a prezentat în premieră două nume de ofițeri (posibil nume de acoperire), colonelul Narcis Cristescu și căpitanul Ioan Arghiv. În această privință VERESTÓY Attila a declarat că deține dovezi că Vatra Românească a comandat din timp autobuzele cu care au fost aduși țăranii. De asemenea, a amintit de întâlnirea confidențială a col.(r.) Ioan JUDEA (președinte CPUN Tîrgu-Mureș) cu gen. (r.) Ioan SCRIECIU (vicepreședinte CPUN Mureș) și Iosif BANC (fost membru al CC al PCR) ce a avut loc cu câteva zile înainte de declanșarea evenimentelor. A fost subliniată atitudinea suspect de pasivă de care au dat dovadă Ion ILIESCU, KIRÁLY Károly, armata și poliția.

Axîndu-se pe rezultatele raportului parlamentar la care a fost coautor, N.S. DUMITRU a subliniat că acest raport a fost „extrem de obiectiv”, concluziile sale păstrîndu-și și astăzi valabilitatea.

Fără a se erija într-un fel de justiție, angajînd doar o discuție amplă pe o temă sensibilă a trecutului nostru apropiat, această primă dezbateră cu public privind evenimentele din martie 1990 a adus un plus de informație, lăsînd destul loc și altor dezbateri ce ar putea fi organizate pe această temă în viitor. (M.S.)

deceeniilor de guvernare comunistă.

Același lucru a fost semnalat și de Smaranda ENACHE și DOMOKOS Géza în luările lor de cuvînt, sesizînd în perioada premergătoare evenimentelor o acutizare a stării de tensiune socială manifestată prin neliniște și agitație la care presa locală din acea vreme (ziarul „Cuvîntul Liber”) și-a adus cu prisosință contribuția.

Și totuși, cum a fost cu puțință ca germenele nociv al intoleranței violente să-și găsească loc, chiar și vremelnic doar, în acest ținut transilvan cunoscut printr-o tradițională conviețuire multietnică?

Îndoiala și nedumerirea, care mai persistă și azi, privitoare la regretabilele evenimente petrecute în 19-20 martie 1990 la Tîrgu-Mureș au întrunit în cadrul unei dezbateri publice, organizate de Liga Pro Europa în cadrul „Săptămîinii Toleranței”, un mănunchi de personalități, dar și mulți tîrgumureșeni, martori ai acestor evenimente, interesați să dea răspuns acestei ardente întrebări.

La această dezbateră moderată cu competență de publicistul Marius TABACU au luat parte prof. N.S. DUMITRU și senatorul VERESTÓY Attila, autorii Raportului parlamentar privind aceste evenimente, precum și DOMOKOS Géza, liderul din acea vreme al UDMR, KINCSES Előd, fost vice-președinte al FSN Mureș, iar din partea Ligii Pro Europa, Smaranda ENACHE și Mircea SUHĂREANU.

Scopul declarat al acestei întruniri a fost deci acela de a analiza premisele care au dus la escladarea unei stări conflictuale latente. Într-un fel sau altul, majoritatea participanților la discuții s-a declarat de acord că politica de exacerbare a naționalismului, practică de regimul ceaușist, a creat un teren propice apariției unor asemenea focare conflictuale, după 1989, ele fiind în acea perioadă, mai mult sau mai puțin, provocate. Ba mai mult, atmosfera de după 1989 se caracteriza printr-o pregnantă descătușare socială, specifică ieșirii din totalitarism, menționată de prof. N.S. DUMITRU, impulsivitatea și nerăbdarea fiind des întîlnite în toate straturile sociale. Aceasta se datora multitudinii de probleme sociale rămase nerezolvate de-a lungul

VERESTÓY Attila, N.S. DUMITRU și KINCSES Előd

Toleranță - intoleranță

Concursul cu premii Toleranță — intoleranță

În cadrul Săptămîinii Toleranței, în data de 21 martie a.c. a avut loc în Sala Studio a Academiei de Artă Teatrală, concursul cu premii „Toleranță — Intoleranță”. La acest concurs au participat echipele formate din cîte patru elevi, cîte doi de la secția română, respectiv secția maghiară a celor patru mari licee țirgumureșene: Unirea, Papiu, Bolyai și Școala Normală „Mihai Eminescu”.

Moderatorii concursului au fost Ioan CHIOREAN și KISS Dénes de la Studioul Teritorial de Radio Tg-Mureș.

Marele premiu al concursului — un pachet cu dicționare în valoare de 1 milion de lei, a revenit bibliotecii liceului echipei cîștigătoare, și anume Liceului Alexandru

Papiu Ilarian, care, după o luptă foarte strînsă cu Liceul Unirea, în final a reușit să cîștige concursul.

În afară de premiul cel mare, s-au acordat și premii individuale fiecărui participant, respectiv mici atenții celor din public care au răspuns la întrebările-fulger pregătite de organizatorii concursului.

Echipele Liceului Unirea a primit un tort, oferit de firma SC Ben Sweet ca premiu de popularitate.

Sponsorii acestei manifestări au fost: Centrul de Informare și Documentare a Consiliului Europei, Fundația Heinrich Böll din Germania, Fundația BILANCE din Olanda, Programul PHARE al Uniunii

Europene, precum și firmele din Tîrgu-Mureș: SC Citadin, SC Herlitz, SC Electro Orizont, SC Carell Company, SC Ben Sweet.

Iată cîteva din întrebările concursului:

• Care este originea cuvîntului toleranță? Din ce limbă provine și ce înseamnă?

• Care a fost republica-cetate din Grecia Antică, fondată de doriene, unde cei cu defecte fizice erau sacrificați?

• La 23 august 1572, la ordinul regelui Carol al IX-lea al Franței a avut loc un masacru al protestanților (numiți și hughenoti). Numărul victimelor s-a ridicat la 3000. Cum se numește acea noapte de tristă amintire?

• În ce an și unde în Transilvania s-a adoptat actul cunoscut sub numele de „Edictul de toleranță” care permitea libertatea religiilor și care a făcut ca în Transilvania, spre deosebire de restul Europei, să nu fie războaie religioase?

• Un ofițer francez, de religie israelită, este condamnat în 1894 sub acuzația de spionaj. Cazul său declanșează un val de antisemitism în Franța. Marele scriitor francez Émile Zola se implică în apărarea sa, scriind celebrul pamflet „J'accuse!”. Cum se numea ofițerul, victimă a justiției, care a fost ulterior reabilitat?

• Comunitatea armeană din Imperiul Otoman a fost în repetate rînduri ținta unor pogroame. Cum se numește romanul scriitorului austriac Franz Werfel care prezintă un asemenea eveniment tragic petrecut în 1915?

• În lupta pentru independența Indiei a luat naștere un curent al cărui inițiator a fost o personalitate exemplară. Cum se numește curentul și părintele său?

(K.J.-A.)

Interculturalitatea în școli — o perspectivă

Educația interculturală — o prioritate a Europei integrate a fost tema dezbătută în ultima zi a manifestărilor Săptămîinii Toleranței.

Obiectivul mesei rotunde a fost clarificarea faptului dacă este posibilă o educație interculturală, cooperarea locală, dacă școlile vor putea conlucra în mod constructiv cu organizațiile neguvernamentale în cadrul orelor de dirigenție. Acest lucru ar fi deosebit de important pentru că viitorul întregii țări depinde de formarea în școală a următoarelor generații.

Doamna Smaranda ENACHE, co-președinta Ligii Pro Europa, în introducerea a subliniat importanța educației interculturale care îmbogățește cunoștințele elevilor spre a înțelege valorile, modul de gîndire, specificul fiecărui grup etnic. Printr-o educație multiculturală ar dispărea stereotipurile, reținerile reciproce.

Domnul Ion IONEL, reprezentant al Ministerului Învățămîntului și al etniei romilor a informat despre propunerile de modificare

a Legii învățămîntului care conțin, între altele, educația în limba maternă, introducerea predării istoriei romilor, educația alternativă.

Doamna Mariana COSTIN, din partea Fundației Phoenix, a prezentat cîteva dintre proiectele menite să ajute la integrarea romilor.

Domnul SZOKOLY Elek, director al Centrului Intercultural al Ligii PRO EUROPA, a menționat importanța manualelor de istorie, accentuînd faptul că baza reconcilierii istorice germano-franceze a constituit-o revizuirea și rescrierea manualelor de istorie.

Pedagogii au vorbit despre supraîncărcarea copiilor și despre faptul că introducerea elementelor de cultură a diferitelor naționalități și accentuarea interacțiunii acestora depinde numai de profesori.

În concluzie, se poate spune că încă nu sînt clare posibilitățile instituționale ale educației interculturale, dar și cadrele didactice simt nevoia stringentă de a oferi cunoștințe în acest domeniu, care pot servi nu numai la îmbogățirea cunoștințelor elevilor, dar și la prevenirea conflictelor.

(K.J.-A.)

Forum Intercultural

În acest an, forumul a fost precedat de o masă rotundă la Reghin, cu titlul *Administrația locală în comunități multi-etnice*, în data de 19 martie a.c., în colaborare cu consiliul local. După o scurtă prezentare la sediul Primăriei, discuțiile au continuat în sala restaurantului „Gaudeamus” din localitate. Au participat, în afara oaspeților din Germania (d-na Barbara JOHN, dl Kersten RADZIMANOWSKI, dl Harald KONZACK și dl Rainer BORCHARDT), reprezentanții consiliului local în frunte cu secretarul acestuia, Prefectura Mureș (d-ra Raluca MATEESCU) precum și reprezentanții unor uniuni ale minorităților atît pe plan național, cît și local.

Lucrările au continuat în aceeași zi la Tîrgu-Mureș, după deschiderea *Săptămîinii Toleranței*, cu cele trei sesiuni ale *Forumului Intercultural*. Numărul mare de participanți — 86 — a făcut ca spațiul Salonului Alb să se dovedească a fi neîncăpător.

Cu această ocazie, din nou, s-au reunit la Tîrgu-Mureș reprezentanții minorităților naționale din România (printre referenți fiind Vasile BURTEA, KOLUMBÁN Gábor, Abdula GÜLTEN, Gelcu MAKSTOVICI, Paul PHILIPPI, Hary CULER, Mihai RADAN, Luca VELCIOV, Ondrej ZETOCHA), ai președenției (consilierul Luminița PETRESCU), ai Departamentului pentru Minorități (TOKAY György, ministru delegat), ai autorităților locale (Primărie, Prefectură, Consiliul Județean) din județul

Mureș și Brașov (Adrian MORUZI) și ai unor formațiuni politice pentru a dezbate cele mai acute și actuale probleme în domeniul minorităților naționale, în special pe tema administrației locale în comunități multi-etnice.

Invitații germani au prezentat situația minorității sorbe (o minoritate sub 100 de mii de indivizi), care se bucură de o protecție specială, și ai emigranților turci, care au posibilități culturale (de ex. teatru), dar care nu au o tradiție în a folosi aceste posibilități.

Participanții din România au atins tot eșichierul problematicei: lipsa unui multilingvism real, din moment ce folosirea limbii materne este posibilă doar în cadru privat (datorită Legii Administrației Publice Locale), deficiențele din sistemul de învățămînt (lipsa cadrelor și a manualelor pentru minorități, dezinteresul celor care au elaborat programele școlare față de învățămîntul intercultural), problemele financiare ale minorităților mici, care nu-și pot finanța editurile etc. S-a subliniat necesitatea de a elabora, în sfîrșit, o lege a minorităților, corespunzătoare pentru a proteja grupurile etnice, și de a modifica legile restrictive cum ar fi cea a administrației publice locale și a învățămîntului. Totodată participanții și-au manifestat satisfacția față de posibilitatea de a dezbate și a discuta problemele fiecărei minorități cu ocazia acestor *Forumuri* organizate periodic. (M.B.)

STUDENTII DESPRE UNELE ASPECTE ALE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SUPERIOR

În cadrul Săptămîinii Toleranței organizată de Centrul Intercultural al Ligii PRO EUROPA, a avut loc în data de 23 martie Forumul Studențesc, intitulat „De la monolog la dialog”. Au fost invitați reprezentanți ai tuturor asociațiilor studențești din Tîrgu-Mureș, invitație la care au răspuns Liga Studenților de la Universitatea Medico-Farmaceutică, Asociația Studenților Maghiari din Tîrgu-Mureș, Liga Studenților de la Universitatea Petru Maior, Inițiativa Culturală Studențească — ICS, redactorii ai revistei studențești Pulzus și studenți ai Colegiului Democrației de la Liga PRO EUROPA.

Regretăm absența studenților de la ASCOR și de la Academia de Artă Teatrală.

Dialogul, al cărui caracter deschis s-a amplificat pe parcursul discuțiilor, s-a desfășurat pe marginea unor teme ca: *Împreună sau separat — care sînt limitele sănătoase ale conviețuirii asociative studențești; Interculturalitatea, o valoare utilă și necesară; Monolingvism — bilingvism — plurilingvism; Rolul asociațiilor studențești în reformarea sistemului de învățămînt românesc; Separarea învățămîntului superior maghiar între necesitate și utilitate, în particular, cazul Universității Bolyai.*

Majoritatea studenților prezenți au convenit că existența formelor asociative separate este o necesitate, ceea ce nu exclude, dimpotrivă presupune, o colaborare cît mai sinceră și eficientă între asociațiile studențești. Pentru îmbunătățirea acestora s-au făcut o serie de propuneri concrete.

În privința interculturalității s-a constatat nu numai o lipsă de interes reciproc față de cultura și limba „celuilalt”, ci mai ales

o penurie gravă a cadrului și a posibilităților de a depăși barierele ignoranței. În acest sens, lipsește nu numai interesul sistemului culturii oficiale față de crearea posibilităților cunoașterii culturii naționalităților conviețuitoare, dar nici comunitățile minoritare nu oferă soluții majoritarilor. Nici chiar asociațiile studențești. Bilingvismul se formează pe cale naturală, datorită conștientizării valorii sale pragmatice sau a interesului cultural. El, evident nu poate fi forțat, dar crearea posibilităților pentru cei interesați este necesară și obligatorie. Această inițiativă ar putea veni chiar din partea asociațiilor studențești.

În chestiunea sensibilă a separării învățămîntului minoritar, în special a celui maghiar, toți studenții prezenți au căzut de

acord că dreptul și necesitatea unui învățămînt maghiar de la grădiniță pînă la universitate este inalienabil, iar dreptul la reînființarea Universității Bolyai este indiscutabil. În privința realizării concrete a acestei separări chestiunea este mult mai complexă, în special în cazul UMF Tîrgu-Mureș, este nevoie de multă circumspecție, pragmatism și luciditate.

Deși concluzia participanților a fost că relațiile actuale ale studenților români și maghiari, respectiv ale asociațiilor lor studențești, sînt incomparabil mai bune decît acum cîțiva ani, și asta mai ales datorită deschiderii liderilor acestora, repetarea unor astfel de Forumuri, pe cele mai diverse teme de interes studențesc, ar fi nu numai binevenită dar și necesară. (M.I.)

Forumul studențesc *De la monolog la dialog*

BIROUL PENTRU DREPTURILE OMULUI

În perioada martie—aprilie 1997 BDO a înregistrat 68 de cazuri, dintre care prezentăm cele mai importante.

C. M. a prezentat situația deosebită din cadrul Penitenciarului de la Timișoara, unde se află în arest preventiv fiul său. Deși normele internaționale prevăd o serie de înlesniri pentru cei deținuți preventiv, pornind de la prezumția de nevinovăție, conform regulamentelor interne, restricțiile pentru preventivi sînt chiar mai severe decît pentru cei condamnați. La fel, s-au reclamat și condițiile dezastruoase de igienă din penitenciar, datorate supraaglomerării. S-a adresat o scrisoare către comandantul Penitenciarului Timișoara pentru a cere reglementarea situației.

B. G. a fost bătut în propria lui locuință de șase persoane. Polițiștii, veniți la fața locului, nu au intervenit și nu au chemat salvarea. În urma incidentului, B. G. a decedat în spital la 7 zile după internare. B. A., tatăl victimei, consideră că prezumtivii vinovați ar trebui condamnați pentru omor, procurorul însă a întocmit rechizitoriul în care cere condamnarea

celor implicați doar pentru lovitură cauzatoare de moarte. Cazul este anchetat și de Parchetul Militar.

G. V., acuzat de furt (deși în timpul în care s-a comis furtul era în spital la soția lui), a fost bătut în arestul poliției pentru a da declarațiile solicitate de anchetatori. A fost sesizat Parchetul Militar, cerînd examinare medico-legală și anchetarea cazului.

B.T. a fost arestat pe baza unui mandat eliberat în Ungaria, fiind acuzat cu trafic de stupefiante. Mass-media, neluînd în considerare prezumția de nevinovăție, a prezentat larg acest caz (pe baza unor informații oferite cu mare generozitate de Biroul de presă al IJP Mureș), ca și cum B. T. ar fi, indubitabil, liderul unei mafii de traficanți. Astfel, familia lui a fost stigmatizată de comunitatea locală, în urma știrilor prezentate de televiziune și publicate în presa locală. S-au trimis scrisori la Biroul de presă al IJP Mureș, reprezentanții mass-mediei, prin care li s-a adus la cunoștință modalitatea în care trebuie înțeleasă și aplicată prezumția de nevinovăție. (H.I.)

Respectarea drepturilor omului în penitenciare

În cadrul unui proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE, Biroul pentru Drepturile Omului din cadrul Ligii PRO EUROPA a organizat în data de 19 aprilie un atelier pe tema respectării drepturilor omului în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș. La discuții au participat comandantul penitenciarului, dl. col. SZÖLLÖSI Géza, alte trei persoane din conducerea penitenciarului, d-na Manuela ȘTEFĂNESCU, copreședinta APADOR-CH (Comitetul Helsinki Român), și reprezentanții Ligii PRO EUROPA. Au fost dezbătute posibilitățile de îmbunătățire a condițiilor de detenție și acordarea unor înlesniri conforme cu normele internaționale (ridicarea restricțiilor privind corespondența, vizitele etc). Participanții au fost de acord cu necesitatea modificării Codului penal și a Legii executării pedepselor. Dl. col. SZÖLLÖSI Géza a prezentat unele prevederi din proiectul Legii executării pedepselor, în a cărui elaborare participă direct.

În afara acestei întîlniri, colaborarea dintre Biroul pentru Drepturile Omului și Penitenciarul din Tîrgu-Mureș s-a materializat și prin cursurile referentului HALLER István în domeniul drepturilor omului acordat diferitelor categorii de deținuți. (H. I.)

Administrația publică locală în comunități multietnice – seminar internațional la Sinaia –

PARTICIPANȚI: *Bulgaria:* Shaban Mehmed Asan, Lyuvi Ahmed Mestfan, Nikolai Angelov Kirilov, Mitko Minkov Tevetovski, Rositza Valenționova Nikolova; *Ungaria:* Jenő Kaltenbach, Péter Lászlótyi, Alajos Horváth, Lászlóné Jakabfi, Koloman Brenner; *Polonia:* Waldemar Piontek, Danuta Berlińska, Eugeniusz Mironowicz, Piotr Bajda, Bożena Szymańska; *România:* Căbăr Kolumbán, Cristina Munteanu, Ioan Boldor, Gabriel Andreescu, Elek Szekely; *Slovația:* Pál Csáky, László Húka, Vladimír Vallo, Rudolf Bauer, Arpád Ohlós; **RAFORTORI:** Institute of Local Government and Public Service; Viola Zentai, Petra Kovács; **MODERATORI:** Annamaria Biró, Catherine Barnes, Martin Emerson de la Minority Rights Group

În perioada 4-7 aprilie a.c. **Minority Rights Group (Anglia)** în colaborare cu **Liga PRO EUROPA** a organizat un seminar cu participare internațională la Sinaia. Tema seminarului a constituit-o *Administrația publică locală în comunități multietnice* și a reunit experți, reprezentanți ai minorităților, ai administrației publice locale și ai societății civile din șase țări: Bulgaria, Slovacia, Polonia, Ungaria, Marea Britanie și România.

Discuțiile s-au axat pe problematica relației dintre comunitățile minoritare și administrația publică locală în general, problemele sociale și economice specifice acestor comunități, aspectele educaționale și de învățămînt, de folosire a limbii minorităților în administrația publică locală, integrarea socială a grupurilor defavorizate, participarea politică a reprezentanților minorităților naționale, protecția legală versus soluții politice, precum și pe aspectele juridice ale protecției minorităților naționale. Fiecare delegație participantă a prezentat modelul administrației publice a țării pe care a reprezentat-o la această întîlnire. S-au căutat posibile căi de soluționare a problematicii minorităților în comunitățile multietnice și s-

a convenit asupra necesității organizării în continuare a unor astfel de întîlniri.

Cea mai discutată dintre probleme a constituit-o problema utilizării limbii minoritare în administrație publică și învățămîntul în limbile minoritare. Toți reprezentanții minorităților naționale participanți la acest seminar au fost de acord că este necesară asigurarea tuturor nivelurilor de învățămînt (de la grădiniță pînă la facultate) în limba minorităților naționale care au o pondere substanțială în țară; s-a discutat situația populației de romi, integrarea socială și educarea lor.

S-a convenit că este necesară organizarea de astfel de întîlniri și în viitor, fie ele internaționale sau numai la nivelul național, al fiecărei țări.

După încheierea întîlnirii cei doi raportori au alcătuit raportul seminarului, care urmează a fi tradus din limba engleză și tipărit și distribuit de către Liga PRO EUROPA.

Coorganizarea și asistența tehnică din partea LPE a fost asigurată de J.A. Kacsó.

Sponsorii acestui seminar au fost: National Forum Foundation (USA), Ministerul de Externe al Olandei, Fundația BILANCE. (K.J.-A.)

O problemă care nu-și pierde actualitatea

Între 21-22 martie a.c. a avut loc la București atelierul *Prevenirea violenței împotriva romilor și a discriminării lor în Europa*, organizat de Guvernul României, OSCE-ODIHR (Varșovia) Rromani CRISS și Project on Ethnic Relations. Datorită numărului mare de invitați din România (între care TOKAY György, ministru delegat, reprezentanții Inspectoratului General de Poliție, ai Parchetului General, ai Ministerului Justiției și ai Ministerului de Externe), Cehia, Ungaria, Slovacia, Macedonia, Bulgaria, reprezentanți ai unor organizații internaționale (Consiliul Europei, European Roma Rights Center, Human Rights Project etc.) și interne (Liga PRO EUROPA, APADO, IRDO, Unirea Romilor etc.), atelierul se măna mai mult cu un seminar, cu prelegeri și exprimarea unor puncte de vedere.

Întîlnirea a scos în evidență gravitatea problemei, în special în România, unde au avut loc o serie de evenimente nerezolvate încă de justiție (cele mai cunoscute fiind cazurile Mihail Kogălniceanu, Bolintin, Hădăreni). Față de celelalte țări, unde de asemenea au loc manifestări sîngeroase ale rasismului, aceste

acte de violență — comise de grupuri de skinheads, și nu de localnici „pașnici” — sînt condamnate în mod oficial.

Din nou, diferențele dintre reprezentanții Poliției din România și ai organizațiilor neguvernamentale au fost tranșante. Primii au considerat că vinovați pentru aceste evenimente sînt romii, care prin faptele lor de delincvență îi provoacă pe ceilalți localnici, cei din urmă argumentînd că vinovația aparține în primul rînd statului, care nu a intervenit categoric pentru stoparea fenomenului, și care nici măcar nu caută soluții viabile de a reduce marginalizarea unor categorii de oameni.

Atelierul, la care Liga PRO EUROPA a fost reprezentată de HALLER István, datorită diferențelor de idei, nu putea avea un set de concluzii general acceptate de toți participanții. Mesajul către noul Guvern al României însă a fost evident: se așteaptă o implicare mult mai mare a factorilor de conducere a țării în prevenirea violenței îndreptate împotriva colectivităților de romi și a discriminării lor. (H.I.)

Primăria în soluționarea problemelor cetățenilor romi

La 15 aprilie a.c. a avut loc la sediul Primăriei Tîrgu-Mureș întîlnirea Comisiei speciale constituite pentru tratarea problemelor romilor din municipiu (formată la inițiativa Primăriei), din care fac parte instituții guvernamentale (Poliția Municipală, Inspectoratul Școlar, Direcția Sanitară etc.), organizații ale romilor, organizații neguvernamentale (Liga PRO EUROPA, Fundația Oazis etc.) și reprezentanții cultelor.

Dezbaterea a urmărit găsirea unor soluții practice la problemele cu care se confruntă comunitatea romilor. Datorită disputelor dintre diferiți reprezentanți ai organizațiilor de romi și timpului insuficient pentru dezbateri, reprezentantul Ligii PRO EUROPA, HALLER István, a propus ca fiecare participant să elaboreze în două săptămîni un pachet de propuneri, care să fie centralizate în timp scurt și dezbătute la ședința următoare. Propunerea fiind acceptată, întîlnirea s-a terminat cu consensul tuturor participanților. (H.I.)

BIBLIOTECĂ

Noi intrări în biblioteca LPE

MINORITĂȚI

- Minority Rights Group: *Romii o minoritate a Europei* (4/95)
- Katherine Birmingham: *The OSCE and Minority Issues*
- Kisebbségkutatás— szemle a hazai és külföldi irodalomból

ISTORIE

- Florin Constantiniu: *O istorie sinceră a poporului român*
- Universitatea Babeș-Bolyai: *Inter-etnische- und Zivilisationsbeziehungen im siebenbürgischen Raum*
- Cristina Maksutovici: *Relațiile româno-albaneze 1990-1996*

SOCIETATE CIVILĂ, EDUCAȚIE CIVICĂ ȘI DEMOCRAȚIE

- John Pathrick & Lura Pinhey: *Resources on Civic Education for Democracy*
- Institute of International Education: *Fortifying the Foundations: US Support for Development*
- F.D.S.C.: *Catalogul Organizațiilor Neguvernamentale din România*

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ

- Institutul pentru Administrație Locală și Serviciu Public: *Sistemul administrației locale în Europa Centrală și de Est și în Comunitatea Statelor Independente* (antologie de lucrări descriptive)

MANAGEMENT

- Philip Kotler: *Managementul marketingului*

DOCUMENTE

- Oficiul de Informații și Presă al NATO Bruxelles: *Manualul NATO — parteneriat și cooperare*
- Dr. Ovidiu Tinca: *Constituții și alte texte de drept public*

(K.J.-A.)

Noile numere de telefon și fax ale LPE:
 A PEL új telefon- és faxszámai:
 +40-(0)65-214076
 +40-(0)65-217584

Editură

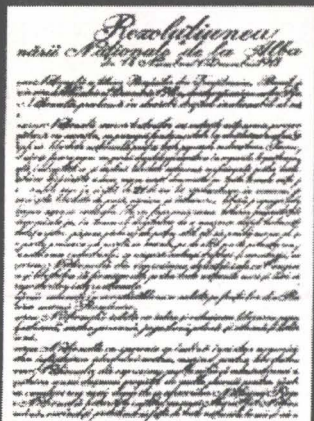
România și minoritățile

Sub acest titlu, editura PRO EUROPA a lansat o colecție de documente (constituții, legi, tratate, convenții, pacte, recomandări, declarații) interne și internaționale, cât și proiecte de lege cu privire la minorități, începând cu Rezo-luțiunea Adunării Naționale de la Alba-Iulia din 1918, în ordine cronologică. Această colecție, menită să ofere o viziune complexă asupra reglementărilor internaționale și interne, oferă posibilitatea specialiștilor de a compara documentele diferitelor instituții europene (OSCE, Consiliul Europei, etc), cât și dezvoltarea în timp a concepției legate de drepturile minorităților. Pentru nespecialiști, este un volum util pentru a înțelege bazele morale și juridice de la care pornesc revendicările minorităților, de a avea un reper referitor la „nivelul european” al soluționării acestei probleme.

Colecția de documente *România și minoritățile* este distribuit prin rețeaua de librării Humanitas, Pallas și Centrul de librării din Tîrgu-Mureș (librăria Romulus Guga) (H. I.)

ROMÂNIA și MINORITĂȚILE

COLECȚIE DE DOCUMENTE

Info PRO EUROPA

NEWSLETTER OF THE PRO EUROPE LEAGUE NR. 3-4 / 1997

CONTENTS:

- P. 1-6: Tolerance — Coexistence — Collaboration** — a presentation of the Week of Tolerance, organised by the PEL's Intercultural Centre.
- P. 2: Calendar** — a synopsis in Romanian and Hungarian of the PEL's main events in March and April.
- P. 3: Is the police (un)democratic?**
- P. 4: The College of Democracy in Bucharest** — a presentation of the training stage of the students from College of Democracy at governmental institutions in Bucharest.
- P. 5: Civic Education and the International Agenda: CIVITAS at Work** — a summary of the April CIVITAS meeting in USA; *The Mirrors of Democracy at Second Edition* — a presentation of the PEL's branch activity in Satu Mare; *Pro Europa — a Connection between Romania and Germany* — a Phare project presentation; *The public Image of NGOs* — a short description of the seminar Public Image and NGOs — between Succes and Reality, organised by Revue "22" and FDSC.
- P. 7: How has it happened?** — a public debate on the events at 19-20 March 1989, organised in the frame of the Week of Tolerance.
- P. 8: Tolerance — Intolerance** — a short description of the contest for youth organised in the Week of Tolerance; *Interculturality in the Schools — a Perspective* — a description of a round-table organised in the Week of Tolerance for teachers.
- P. 9: Intercultural Forum** — a short presentation of the international forum for minority groups, organised in the frame of the Week of Tolerance; *Students about Some of the High Education's Aspects* — a presentation of the students' forum organised during the Week of Tolerance.
- P. 10: Human Rights Office** — a short presentation of some registered cases; *Respecting the Human Rights in Penitentiary* — a description of the roundtable on the human rights situation in the Penitentiary of Tîrgu-Mureș; *Local Governance in Multiethnic Communities* — a short presentation of an international seminar organised by PEL in collaboration with Minority Rights Group in Sinaia, Romania.
- P. 11: A problem what remains actual** — a presentation of the international workshop on Roma issues, organised in Bucharest by the Romanian Government, OSCE-ODIHR, Rromani CRISS and PER; *The Mayor's Office in resolving the Roma citizens' problems* — a description of a meeting on the Roma situation in Tîrgu-Mureș, host by the Mayor's Office; *New Entries in the PEL's Library*.
- P. 12: Romania and the Minorities** — a collection of documents on minority issues edited by PEL.

INFO PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
 Fundației Heinrich Böll (Germania) și BILANCE (Olanda)

Liga PRO EUROPA Liga

copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

4300 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)65-214076; 217584 e-mail: lpe@lpe.sbnnet.ro

Redactor: HALLER István (H.I.)

La redactarea acestui număr au colaborat: Mircea BEȘA (M.B.), Dacian BLAU (D.B.), Smaranda ENACHE (S.E.), Mihaela IGNAT (M.I.), KACSÓ Judith-Andrea (K.J.-A.), Angela MÁGHERUȘAN (A.M.), Mircea SUHĂREANU (M.S.), SZOKOLY Elek (Sz.E.), TÓFALVY Zselyke (T.Zs.)

Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt

Editare texte: KACSÓ Judith-Andrea, Mihaela IGNAT

Multiplicat la S.C. Mediaprint SRL, Tg-Mureș